

Uudet kuvailusäännöt (RDA) tulevat

Erikoiskirjastojen neuvoston kokous
9.12.2015

Marja-Liisa Seppälä

Mikä RDA on

- RDA = Resource Description and Access
- RDA on kuvailusäännöt, jotka kertovat:
 - mitä valitaan kuvailun kohteeksi (entiteetit)
 - mitä kuvailuelementtejä käyttäen kuvailun kohteen ominaisuuksia kuvataan (esim. kustannuspaikka)
 - millaisia ominaisuuksia kuvailuelementteihin merkitään (esim. kustannuspaikka on paikkakunta, ei maa)
 - perustelut tuotetuille kuvailuille (dokumentaatio).

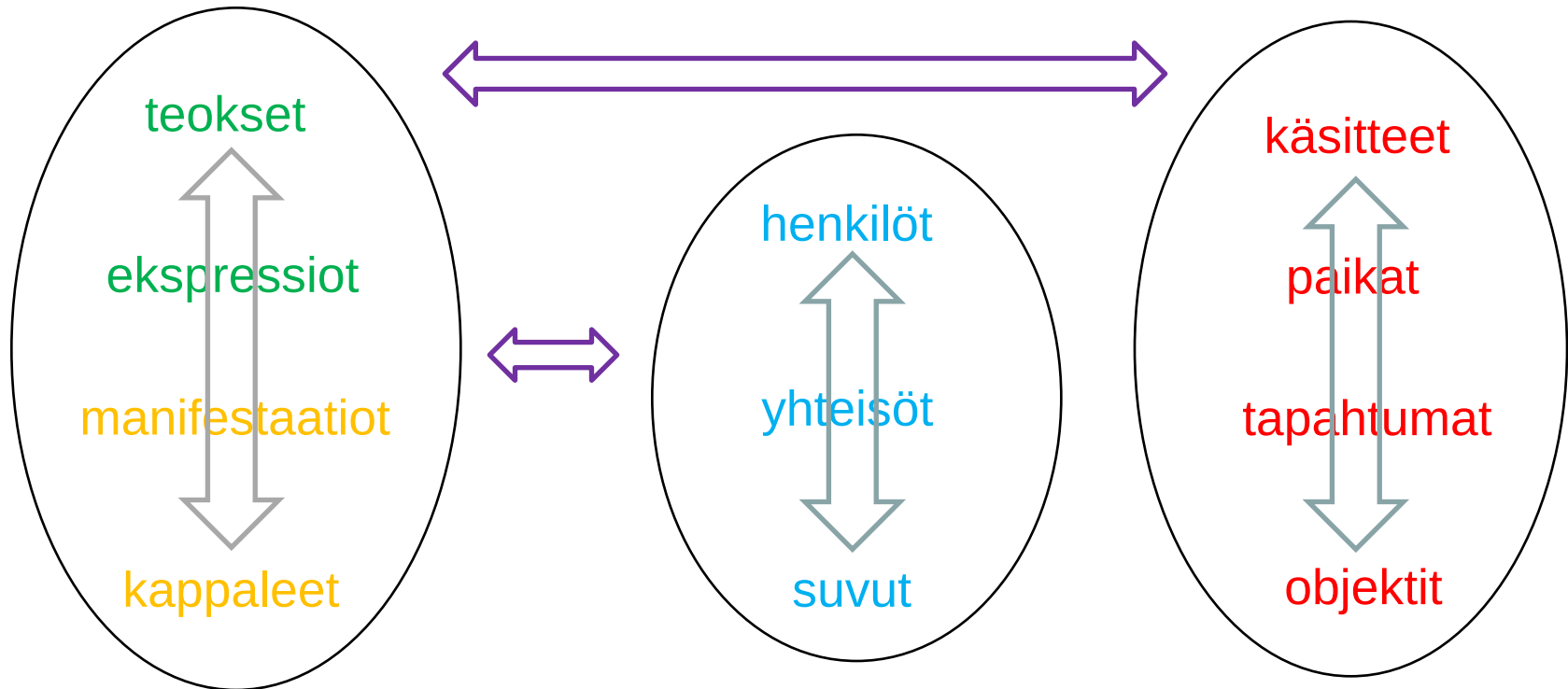
- RDA korvaa
 - ISBD (consolidated) -kuvailusäännöt
 - Hakutiedot-oppaan
- RDA kattaa seuraavat kuvailun osa-alueet:
 - Aineiston kuvailu
 - Toimijoiden kuvailu
 - Aiheen kuvailu (=sanastotyö)
 - Aineiston, toimijoiden ja aiheen väliset suhteet

RDA-kuvailukokonaisuus (nykytila)

Aineiston kuvailu

Toimijoiden kuvailu

Aiheen kuvailu

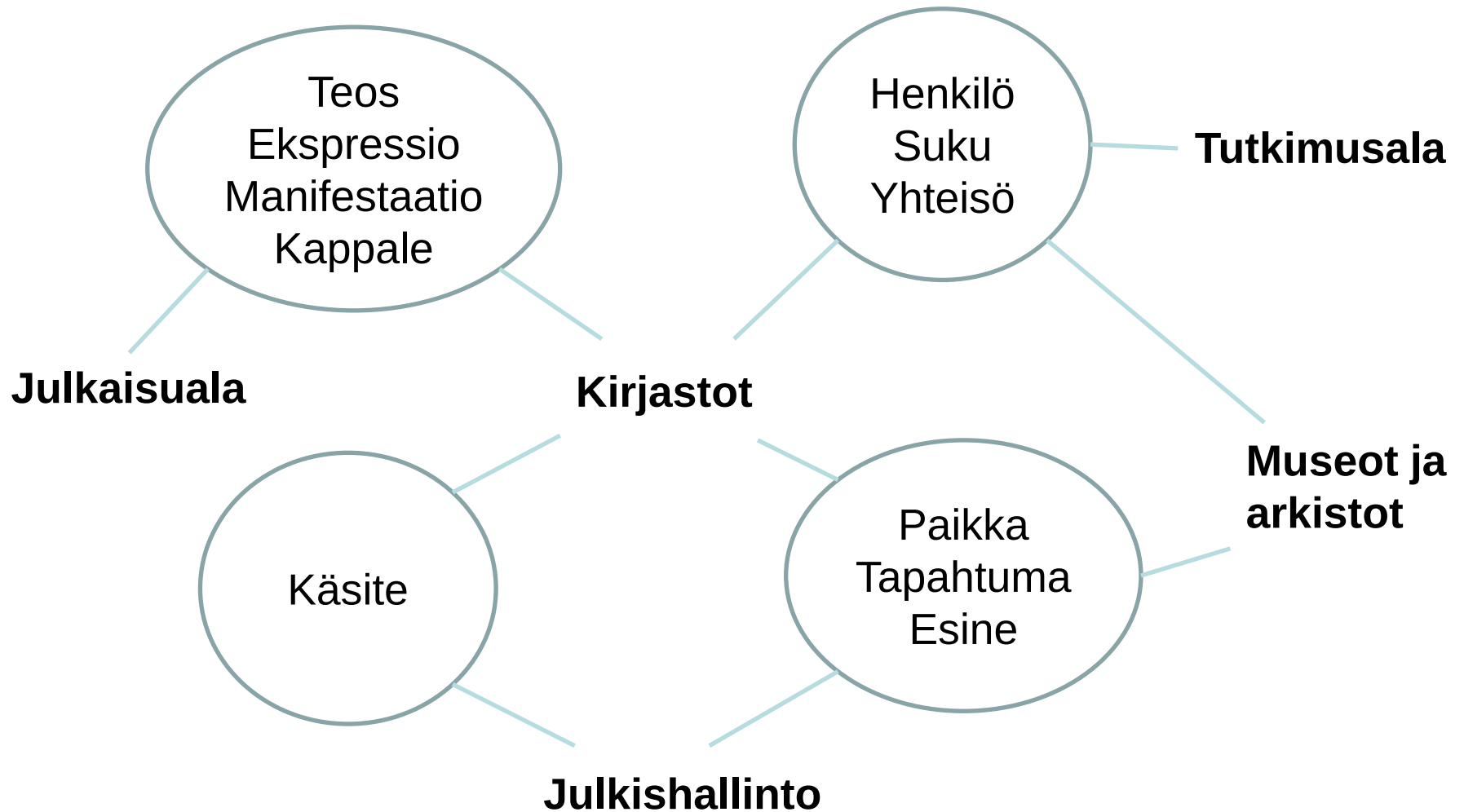
Miksi RDA

- RDA on kuvailun tulevaisuutta
 - Nykyisten kuvailusääntöjen (ISBD) kansainvälisen kehitystyön tulevaisuus (IFLAssa) on auki.
 - Nykyiset kuvailusäännöt eivät tue uusien (kansainvälisten) tietomallien rakennetta ->
 - uusi tietomalli (MARC-formaatin korvaaja) otetaan käyttöön lähivuosien aikana myös Suomessa.

- RDA tukee kuvailijan työpinnan ja asiakasliittymien kehittämistä
 - RDA mahdollistaa kuvailujen osittamisen ja joustavamman hyödyntämisen työpinnassa ja asiakasliittymässä
 - Kuvailuelementtien lukuisat vakioidut termit ohjaavat sekä kuvailijaa että tiedonhakijaa
 - *HUOM: Pelkkä kuvailusääntöjen muuttaminen ei tuo suurta muutosta kuvailijan työpintaan ->*
 - *tarvitaan lisäksi sekä tietomallin (formaatin) että tietojärjestelmän muutos*

- RDA lisää kuvailun ekonomisuutta
 - Monet poimittavat tietueet ovat jo nyt RDA-muodossa ->
 - RDAn käyttöönotto vähentää konversioiden tarvetta.
 - RDAn loogisesti ositettu kuvailukokonaisuus auttaa muita metatietojen tuottajia tulemaan mukaan kuvailujen yhteistuotantoon kirjastojen kanssa ->
 - kuvailuyhteistyön lisääntyminen kansallisesti

Yhteistyötahot kuvailussa Suomessa

RDA-muutos

- on ISBD-consolidated-kuvailusääntöihin siirtymisen (v. 2011) suuruinen muutos
- RDA ei korvaa nykyisiä tallennusformaatteja
 - vaan RDA otetaan käyttöön nykyisissä formaateissa ja järjestelmissä.
- Sääntöteksti melko tuttua manifestaation ja kappaleen osalta.
 - Angloamerikkalaisuutta RDA-sääntötekstissä (esim. lakiaineiston kuvailussa) pyritään vähentämään
 - Käsittemallin muutoksen myötä RDAn rakenne osittain muuttuu lähivuosina.

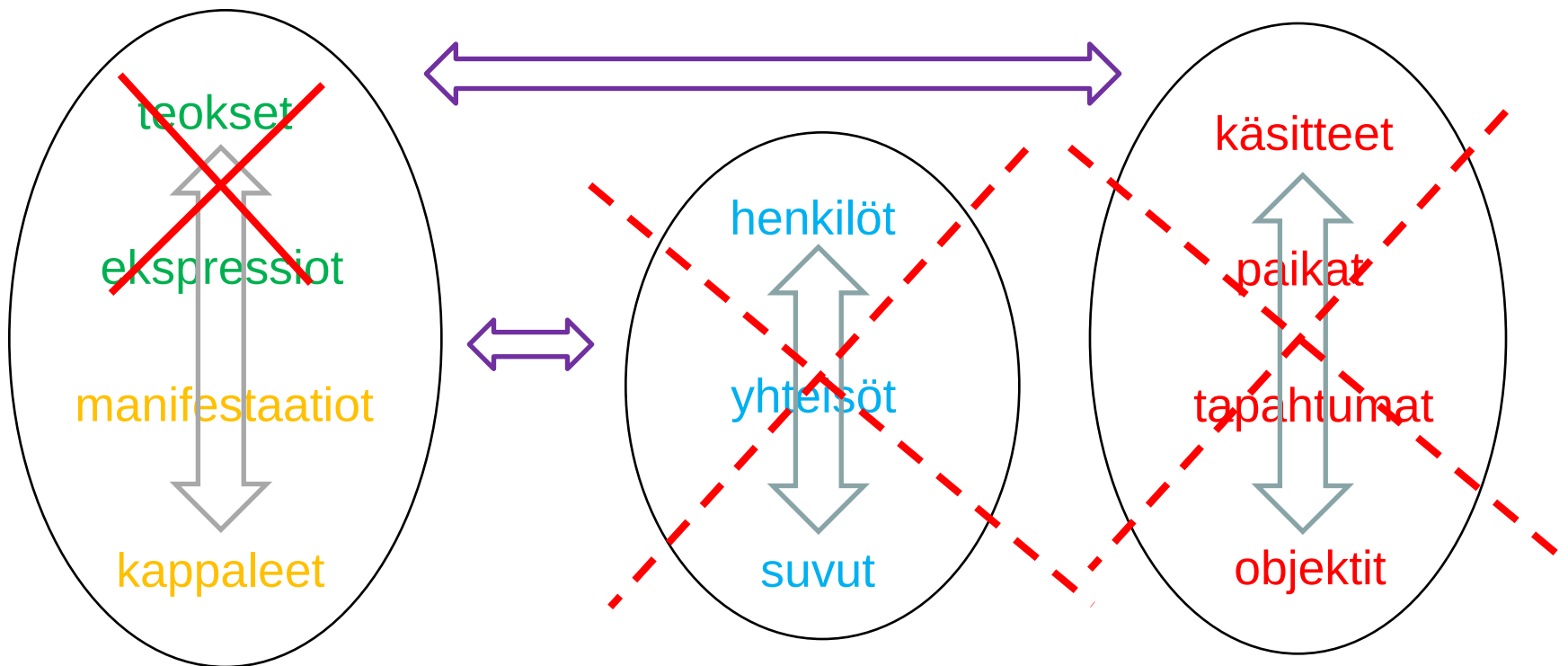
- Vain vähän konkreettisia kuvailumuutoksia:
 - ISBDtä tarkempaa kuvailua mm.
 - vastuullisuustiedoissa
 - fyysisessä ulkoasussa, tallenteessa
 - julkaisu-, tuotanto-, jakelu- ja valmistustiedoissa
 - suhteissa mm. runsaasti roolitermejä eli funktiotermejä
 - ISBDtä väljempää kuvailu mm.
 - tiedonlähteiden valinnassa
 - tietojen tallentamisessa julkaisussa olevassa muodossa
 - hakasulkeiden käytössä

RDA-kuvailukokonaisuus peruskuvailussa 2016

Aineiston kuvailu

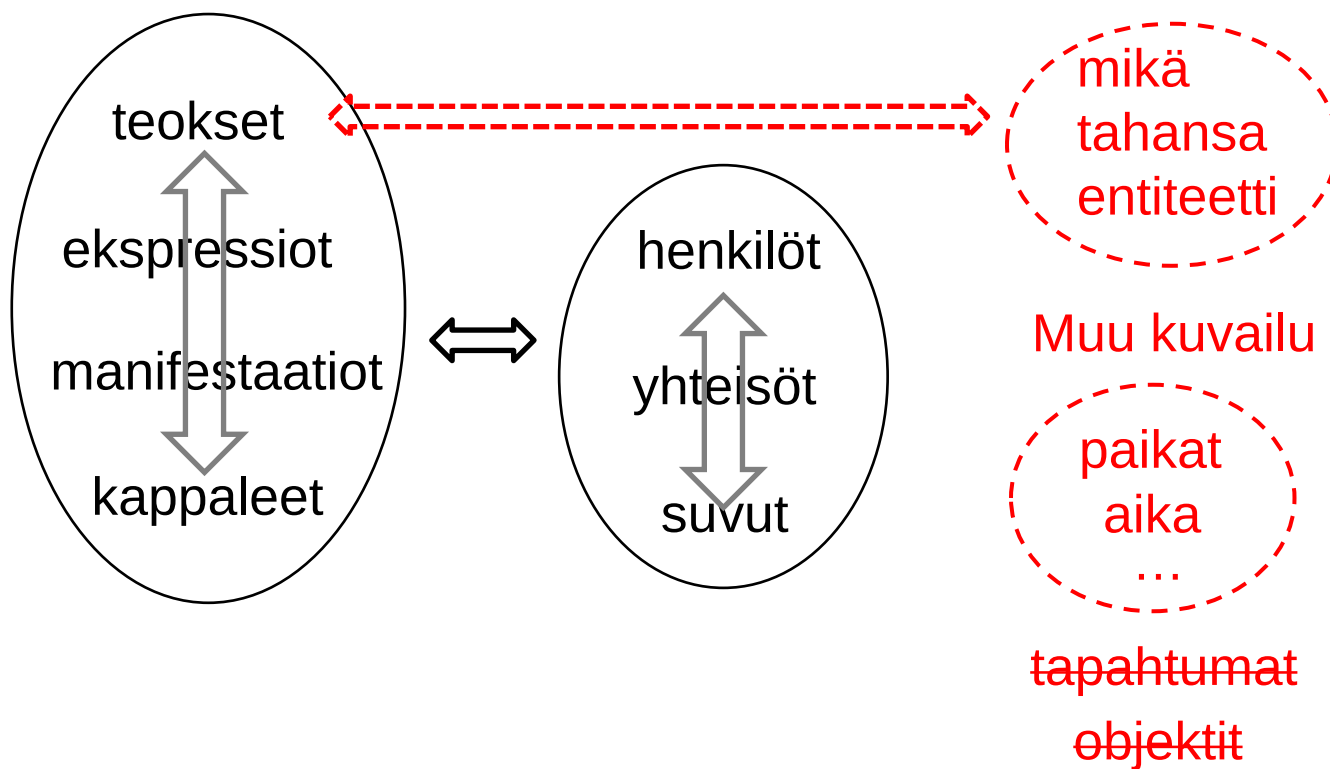
Toimijan kuvailu

Aiheen kuvailu

RDA-kuvailukokonaisuus (muuttuu)

Aineiston kuvailu Toimijoiden kuvailu Aiheen kuvailu

RDA-kustannukset kirjastoille

- RDA-koulutusten materiaaleihin ja videointeihin tutustuminen RDA-tiedotussivuilla
 - 2015: kolmen esittelevän koulutuspäivän materiaalit ja videoinnit
 - 2016: pyritään tuottamaan verkkoon 1 tunnin tietoiskuja eri aiheista ja pitämään kyselytunteja verkossa
- RDA Toolkit -palvelun lisensointi
 - RDA-suomennos julkaistaan kansainvälisessä ja maksullisessa RDA Toolkit -palvelussa (<http://www.rdatoolkit.org/>)
 - Lisenssimaksun suuruus useimmissa kirjastoissa: 161 euroa/vuosi (1 yhtäaikainen käyttäjä)
 - RDA-tekstirakenteen ja RDA Toolkitin käytön opettelu

- RDA-suomennos julkaistaan RDA Toolkitissa, sillä
 - tuhat sivuisen sääntötekstin käyttö olisi vaikeaa ilman tietokannan hakuominaisuuksia
 - suomalaiset linjaukset ja työohjeet voidaan linkittää suoraan sääntötekstin ko. kohtiin
 - RDA-teksti päivittyy 4 kertaa vuodessa
 - palvelussa on myös muiden maiden käännöstekstit ja linjaukset
- Esimerkki konsortion muodostamisesta RDA Toolkitin lisensointiin RDA-tiedotussivujen Kysymyksiä ja vastauksia-osiossa
- Konsortion muodostamisessa voi saada apua Kansalliskirjaston FinELib-palvelusta: finelib@helsinki.fi
- Lisensointiasioissa yhteydenotto suoraan RDA Toolkitiin: <http://www.rdatoolkit.org/subscribe>

- Mahdollinen tarve tehdä aineisto-, kirjasto- tai henkilökohtaisia lisäohjeistuksia
 - Työohjeisiin voi valikoida keskeisimmät sääntökohdat
- Konversioihin liittyvät kustannukset
 - Testaukset, tarkastukset, korjauspyynnöt
 - RDA-konversiot toteutetaan keskitetysti Kansalliskirjastossa
- Kustannukset jos ei ota käyttöön RDAta:
 - RDAn jo käyttöönottaneiden kirjastojen kuvailuja (esim. kansallisbibliografian tietueita) ei voi hyödyntää ->
 - eri säännöillä (ISBD/RDA) tehtyjä tietueita ei voi yhdistää
 - RDAn käyttöönotto uuden tietomallin myötä on paljon suurempi muutos kuin mitä muutos on nyt

Missä mennään

- Kansallinen kirjastoaineistojen kuvailun ohjausryhmä on julkaissut kansallisen suosituksensa RDA:n käyttöönotosta
- Kansalliskirjasto ja ammattikorkeakoulukirjastot ottavat RDA-säännöt käyttöönsä kuvailussaan vuoden 2016 alussa
 - Todennäköisesti RDA on käytössä kaikissa Melinda-kirjastoissa 2016 ->
 - Jokainen Melinda-tuotantoympäristöön mukaan tuleva kirjasto ottaa käyttöönsä RDA:n
- Arkisto- ja museosektoreilla RDA otetaan käyttöön vuoden 2016 alussa soveltuvien osien (erityisesti henkilöiden, yhteisöjen ja sukujen kuvailuohjeet)

- RDAn käyttö muissa maissa:
 - on jo otettu käyttöön jo USAssa, Kanadassa, Australiassa, Britanniassa ja Hollannissa
 - otetaan käyttöön vuoden 2016 alussa saksankielisissä maissa, kaikissa kirjastoissa samanaikaisesti
 - otetaan käyttöön lähivuosina mm. Ruotsissa, Islannissa (2016), Tanskassa (2016), Norjassa (2016-2017), Tsekeissä (2015) ja Latviassa
 - useimmat maat eivät käännä RDA-sääntötekstiä omalle kielelleen, vaan kirjastot ottavat säännöt käyttöönsä englannin kielellä

- RDA-suomennos julkaistaan RDA Toolkitissa joulukuussa 2015
 - HUOM. teksti päivittyy 4 kertaa vuodessa
 - Wiki-sivut, jossa RDA-suomennostekstit ovat olleet avoimesti käytössä, suljetaan 18.12.2015 (julkaisusopimuksen velvoite)
- Suomalaisten kirjastojen RDA-linjaukset julkaistaan RDA Toolkitissa kevään 2016 aikana
 - Linjaukset julkaistu väliaikaisesti RDA-tiedotussivuilla

Erikoiskirjastojen edustaja Kuvailustandardien kansallisessa kehittämisryhmässä?

- Ryhmän nimi aiemmin: Kansallinen kirjastoaineistojen kuvailun ohjausryhmä
 - Ryhmän sivu: <https://wiki.helsinki.fi/x/HQYkAg>
- Erikoiskirjastojen edustajaa kaivataan ryhmään kaudelle 2016-2017
- Ryhmässä käsiteltävät RDA-asiat:
 - Kansallisen ja kansainvälisen kommentointiprosessien mallintaminen
 - Mahdolliset lisälinjaukset
 - Päivityksiin liittyvien käännösten kommentointi
 - Sovellus/työohjeiden kommentointi

Lisätietoa RDASTa

- RDA-tiedotussivut:
googleta *rda-tiedotus* (sivun osoite muuttumassa)
- Kuvailusääntöneuvonta:
kuvailusaannot-posti@helsinki.fi
- Erikoiskirjastosektorin edustajat kansallisissa kuvailuryhmissä
 - Kuvailustandardien kansallisessa kehittämisryhmässä
 - Kumeassa
 - Sisällönkuvailuverkostossa
- Kansalliskirjaston RDA-vastaava:
marja-liisa.seppala@helsinki.fi